

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K. 12 — Za pò godine K. 6 — Za Šibenik na godinu donajanjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, probna pisma i zahvale tiskaju se po 30 para peti redak ili po pogodbi. — Netranskripta pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Stranka prava u Dalmaciji. (Skupština u Splitu).

Zadnja skupština, obdržavana u Splitu, daje nam vjernu sliku pravaštva u Dalmaciji. Danas nitko više ne može se obmanjivati, da je stranka prava kompaktna, a još manje, da je jednodušna, pače možemo reći, da ima u njoj posve različitih i dosta opričnih elemenata. Skupštini u Splitu nisu prisustvovali pravaši šibenskog kotara ni oni makarskoga, a to hoće reći, da ih štogod dieli od onih, koji su bili na skupštini. Ali sada o tome ne mislimo govoriti, samo naglasivamo činjenicu, kako već iz same te okolnosti daje se razabrati, da su pravaši u našoj pokrajini razdijeljeni u dvie skupine.

Nego i sama skupština u Splitu dokaziva, da je tu bilo pravaša posve opričnih stano- višta, sasvim da su držali, da spadaju u jedno. Izstupi Dra. Majstrovica i Dra. Marinkovića bio bi za to dovoljan dokaz. Razlozi, koji su njih ponukali da izstupe, poznati su svakomu, ali nije poznato svakomu, da su oni isti razlozi bili naglasivani i od drugih učestnika i da je na skupštini bilo žestokih sukoba.

Kako je već izšlo na javu, odbor stranke, veče prije skupštine, zaključio je bio: 1.) da skupština ne smije izraziti povjerenje stranci, koju vodi Dr. Josef Frank; 2.) da skupština ima ukoriti, odnosno da ne smije odobriti pi- sanje „Prave Crvene Hrvatske“, niti za isto odgovarati.

Upamtimo, ovo je bio zaključio odbor stranke, dakle ljudi, kojima se ne može poreći, da su nagli i da ne računaju sa razpoloženjem u zemlji i sa činjenicam.

Pak? Došla je skupština. Tu izniklo go- vornika, koji do jučer ili obilazili dvore Handlove ili se u pravaške redove ne brojili, nego vršili po zapoviedi svoju službu. Svakako za njihovu radnju nitko nije znao i mislimo, da nisu ni kamačak digli u hrvatskoj, pravaškoj gradnji. Bilo još u govornika, koji su po svojim godinama, po svojem izkustvu, po svojem radu morali samo slušati.

Dalje ne ćemo nabrajati, jer već učestvo- vanje u razpravama ovakvih, koji nisu nikad spadali ili ne bi još imali spadati u vrhovno vieće stranke, dokaziva, da ta stranka nema nikakove organizacije, dokaziva, da na skup- štini prepušta ulaz svakomu, tko je htio i želio bez ikakvih uvjeta, dokaziva, da se je tu moralo govoriti i zaključivati svakako.

I u istinu, čitajući izvješće o skupštini tih ljudi, koji su se sakupili da razpravljaju u stva- rima stranke prava, vidi se, da su samo go- vorili, govorili i govorili, ali da nisu puno raz- mišljali. Tu je bilo svega, samo nije ozbiljnosti.

Upravni odbor stranke zaključio je dakle, da se nepravškom pisanju stanovite novine stane na put; član odbora zagovara svoj pred- log, odborov predlog. Govore i drugi za taj predlog, ali na to se diže predstavnik onih novina, prosvjeduje, i hoće da izadje iz skup- štine, da se „od stranke odaleči“.

„Pravaši“ na to, koji gledaju samo na- čela, koji su htjeli eto radi tih stranačkih i ljudskih načela da osude sistematično denun- cijantsko pisanje, ne paze više na ista, nego bacaju predlog vrhovnog odbora svoje stranke pod noge, mole predstavniku onih novina, da se vrati — i spaspavaju na taj način kojeg „pri- stasa“, ali ne razmišljaju, da su tim korakom preuzeli odgovornost za ono pisanje, a još manje, da su dali svom odboru snažnu pljusku.

Odbor stranke bio je još zaključio, da se ne smije obilježiti frankovštine prenieti na stranku u Dalmaciji. Odbor je bio složan, da se ne smije na nijedan način odobriti „rad“ Frankov, niti dati povoda, da tko to pomisli. A skupština, „radi sloge i jednodušnosti“, pušta da jedan djak ustane i predloži brzojavni poz- zdrav vodstvu Frankove stranke u Banovini preko gosp. Dra. Josefa.

Bilo je na to galame, ali uz viku i buku, uz elemente, koje smo spomenuli, nije čuda, što je prevladalo nerazbor, nije čuda, što je odbor stranke pustio šuteć, da iz Dalmacije poj- zdrav Dru. Josefu, uzprkos što je to sramota

za stranku i za sve Hrvate. Ta čudnovata brzo- javka je pošla, a oni, koji su za nju glasovali, nisu ni razmišljali, da su tom brzojavkom, i ako neizravno, udarili sebi žig laži i klevete na čelo, nisu razmišljali, da su sebe, svoju stranku učinili podnožjem najgnusnijeg poli- čara u Hrvatskoj; nisu razmišljali, da od „stranke“, t. j. od sebe odalečuju veliki dio pravaša u Dalmaciji; nisu razmišljali, da daju drugu moćnu pljusku odboru svoje stranke.

Skupština u Splitu eto svršila je da nije mogla gore. Dokazala je, da novi „pravaši“ prema svojem vodstvu nemaju obzira; da na skupštinama stranke prava u Dalmaciji odlu- čuju elementi, koji u stranku ne spadaju; da su njihove odluke na štetu i sramotu stranke; da te njihove odluke sve to više razdvajaju pravaške redove; da je stranka, ako uznapre- duje na udarenom putu, osuđena, da sama sebe uništi.

A da je tako, dokaziva okolnost, što se mnogi pravaši cene srećima, da su skupštini nisu prisustvovali, i što su se mnogi odalečili iz stranke ne htijući da odgovaraju za pogreške te skupštine i za zduhu, koja makar i kroz deset u ruku vlada u stranci.

Zaludu je, ovu činjenicu treba da uzmu na znanje i uvaženje svi oni, koji misle, da sačinjavaju organiziranu pravašku stranku. Ne smiju se oni varati više i misliti, da ovakvo može uztrajati. Ne, oni valja da su uvjereni, da se je u stranku uvukla duboka bolest, koju valja uništiti ili pustiti da ona uništi stranku.

Prikrivati obzirima pojave, koji se vide i koje svak čuti, nije ni pametno ni korisno. Treba naprotiv te bolestne pojave svakomu od- kriti, treba ih iz stranke bez obzira i milosrdja odalečiti, treba u jednu rječ da stranka počme sama sebe popravljati, ako će da žive i napre- duje.

Što će nam vika, afirmacija da smo pra- vaši, što će nam prazno ime, ako to ime pod častnom oznakom krije gnijezd, smrad, štetu i nesreću za narod?

Zadnja skupština u Splitu dokazala je, da svega toga ima pod imenom pravaškim. Zaludu je, neki učestnici, tečaj i zaključci te skupštine dostatni su za svakoga, koji ima oči da uvidi, kako se punim jedrima plovi u Frankovu luku. A ta luka je puna gliba, gnjusa i sramote za narod hrvatski.

Mi tamo ne ćemo i nastojat ćemo, da i drugi tamo ne podje.

I uspjat ćemo, ako Bog da, i uzprkos vike, koja hoće da nadviče savjest. Jest, nas- tojzat ćemo, da stranku prava u Dalmaciji oslobodimo od propasti, te da se svi pravaši nađu na okupu, i uspjati ćemo, o tom nema sumnje.

A najbolji dokaz da ćemo uspjati jest okolnost, što su se mnogi odalečili iz broda, kad su vidili kamo ih vodi.

To će uviditi i drugi. Nego o tom kašnje. Danas smo htjeli pokazati samo na pojave, koje su izbile na površinu prigodom splitske skup- štine, i koje pojave treba u buduće onemogućiti.

Sabor u Zadru.

(Sjednica 18. rujna.)

Predsjednik Dr. Ivčević otvara sjednicu u 10 s. i po u prisutnosti 26 zastupnika. Najavlja se brzojavka občine Gračac, kojom preporuča da sabor prihvati zakonsku osnovu o putu Obrovac-Gračac. Ova je brzojavka ustupljena upravno-gospodarskom odboru. Pročitana je također odredka zast. Borčića, kao člana financijalnog odbora. Udieljen je dopust zast. Uočeviću za cijelo zasjeda- nje. Najavljene su i razne molbenice, izmedju kojih i ona obč. činovnika za uređenje njihovih mirovina. Molbenice su upućene raznim odborima.

Majstrovic interpelira o ustupu jednog komada zemljišta vlastnosti pomorske vlade, selja- nima Baćine, i o imenovanju posebnog obrtnog nadzornika za Dalmaciju sjedištem u Splitu.

Prodano oskudici vode i provadjanju lugarije u Dalmaciji.

Blankini o gradnji lukobrana u Dubi, občine trpanjske.

Tresić o obskrbi vodom otoka Brača i Hvara.

Tončić, dvorski savjetnik, odgovara na upite: zast. Kulišića o parohijskoj kući u Erveniku, da je namještništvo odredilo, neka se izradi osnova, koja će biti odmah podasirta ministarstvu na odob- renje; Blankiniu glede pitke vode u Lastovu, da će još ove zime osnova za lokvu biti izradjena i da će radnja biti izvedena dođuce godine, ako pristane zemalji. odbor; Majstrovicu, glede presuš- enja neretvanske doline, da će čim, nekoi nacrti budu gotovi, povjerenstvo otići na lice mjesta i uglatiti konačno osnovu; Blankiu glede prodaje demanijalnih dobara na Mljetu, da su nekoja družva htjela nabaviti ta dobra za ljetovalište, ali da je seljanima Govedjara slobodno prikazati svoje ponude; Blankiniu o montanističkom tečaju u Drnišu, da je u programu za podignuću rudar- stva u Dalmaciji, da se osnuje ovaj tečaj u Drnišu i ustanovi nekoliko štipendija za djake, koji bi pohađali montanističku akademiju; Tresiću, glede oskudice vode na otoku Braču.

Prelazi se na dnevni red.

1. Prvo čitanje predloga zast. Blankinina, da prigodom 60. godišnjice vladanja Njegova Veličanstva budu neograničeno pomilovani svi izseljenici, koji ma bilo na koji način dođoše u sukob sa vojničkim zakonima.

Blankini predlaže, da se predje odmah na drugo čitanje (Primljeno).

Predsjednik otvara razpravu.

Blankini obrazlaže na dugo i uspješno svoj predlog.

Tresić podupire Blankinov predlog.

Predsjednik stavlja na glasovanje predlog Blankinina. Primljen je jednoglasno.

2. na predlog zemalji. odbora, uoblaštena je občina trpanjska, da smije utjeravati kroz daljnih 6 godina, u korist odlomka Trpnja, odredbinu od 4 kr. na svaki ektolitar vina i kvase, a od 3 kr. na mast, što se uvozi u Trpanj.

3. Izvješće zemalji. odbora o postavljenju ko- nobarskih nadzornika za kraljevinu Dalmaciju u smislu zakona 12 aprila 1907, ustupljeno je na proučenje upravno-gospodarskom odboru.

4. i 5. Izvješća zemalji. odbora o izjednačenju pokrajinskih činovnika sa državnim glede beriva i godina službe, kao i o doplati ad personam rav- natelj u pisarne Marku Caru, prosliedjena su finan- cijalnom odboru.

6. Rješenje molbenica.

Ribičić, izvištelji, čita predloge molbe- ničkog odbora odnosno stiglih molbenica.

Primljeni su svi predlozi molbeničkog odbora.

7. Prvo čitanje predloga zast. Blankinina i dr. da se podpuno priznade valjanost nauka objavlje- nih od dalmatinskih djaka na kraljskom sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu.

Blankini predlaže, da se odmah predje na drugo čitanje (Primljeno).

Predsjednik otvara razpravu.

Blankini izište, kako pitanje o priznanju nauka objavljenih od dalm. učenika na hr. sveučil- listu u Zagrebu ne stoji od sto god. na dnevnem redu, kao pitanje o ekonomskoj zapuštenosti Dal- macije, niti se okolo tog pitanja savija cio niz 40. godišnjih upornih borba, varavah nada. prevernih obećanja i ljutih razočaranja, kao okolo našeg zje- ničnog pitanja; ali i ono ima svoja trnova krunu: zvoza tri zadnja decenija malo je koje zasjedanje ovog sabora prošlo, a da to pitanje nije bilo iztak- nuto. Ali faktični rezultat svega toga nastojanja jest, da mi i u ovom pitanju još danas ostajemo praznih šaka, da je vapaj naroda neopravdano ne- uslišan, da su sabsorski zaključci faktično omalo- važeni, da je naše narodno i ustavno pravo potla- čeno.

Na koncu svog energičnog govora govornik moli da sabor, prihvati predlog.

Tresić spominje, kako 700.000 Talijana ove monarhije pravom traži svoje sveučilište. To im pravu priznaju ostale narodnosti i vlada, ali ona ne da im ga ondje, gdje ga oni hoće Nas ima za 100.000 više od Talijana, i mi bismo imali pravo na jedno sveučilište u Cislatiniji. Ali mi to ne tražimo od vlade, mi tražimo jednu jednostavnu ministarsku naredbu, koja ne stoji ni novčića! Pa ipak mi vapimo za tom naredbom. Svakojake izlike stvaraju se, da se ne priznade pravo Dalmacije i Istre, a pravi je uzrok taj, što se hoće polako da

uvadja germanizacija i germanski duh u ove dvie pokrajine.

Na koncu izjavljuje, da se moraju dokinuti ministarske naredbe u predmetu i da se u obće ukloni svaka zaprieka djacima iz Dalmacije za po- hađanje sveučilišta u Zagrebu. Preporuča predlog Blankinina.

Savli kaže da će talijanski klub, dosljedan prekolajnskom zaključku, glasovati za ovaj predlog.

Klaci složan je u tomu, da ministarske na- redbe nemaju smisla, a vlada ako hoće, ona ima način da riješi ovo pitanje. U Zagrebu se predava austrijsko pravo, ali se ne polažu izpiti. Naša vlada neka se obrati na hrvatsku vladu, da se današnji seminarji iz tih materija pretvore u katedre i da se polažu izpiti. Ovo je pitanje za naše djake jako važno, jer im se nadopunjenim izpitom u Beču odgadja nastup u praktični život, a danas, kad je borba za život tako težka, i jedan dan može da bude odlučan. Vlada nam u zadnje doba rado priča o svojoj ljubavi. Mi bismo htjeli, da nas o tomu izvjeri konkretnim činjenicama!

Prodano kaže, da će glasovati dragovoljno za ovaj predlog, ali se ipak ne nada odzivom od vlade. Ona drži, da smo mi inferiora rasa i da se u Zagrebu ne može onako umno predati kò što predavaju Švabe u Beču. Faktično pak, naš je narod u kulturi dorasliji od Niemaca. Ovaj pred- log on smatra poniženjem, ali će isto glasovati za njega, da razeteri mladice i prosvjeduje proti vladi.

Predsjednik stavlja Blankiniev predlog na glasovanje. Primljen je jednoglasno.

Na koncu sjednice bira se novi član finan- cijalnog odbora na mjesto Borčića, koji se je zahvalio. Izabran je Dr. Majstrovic.

Predsjednik zatvara sjednicu u 1 sat.

Nastajna sjednica bit će tek u ponedjeljak 23 tek. mj.

•••

Danas su vječiti svi hrvatski zastupnici sa srbskim zajedno vrhu njihovog držanja prama vladi obzirno na njezinu izjavu o jezičnom pitanju. Bi odlučeno proti toj izjavi odlučno prosvjedovati i zahtievati, da se pitanje bezodvlačno riješi.

•••

Danas su vječiti svi hrvatski zastupnici sa srbskim zajedno vrhu njihovog držanja prama vladi obzirno na njezinu izjavu o jezičnom pitanju. Bi odlučeno proti toj izjavi odlučno prosvjedovati i zahtievati, da se pitanje bezodvlačno riješi.

•••

Danas su vječiti svi hrvatski zastupnici sa srbskim zajedno vrhu njihovog držanja prama vladi obzirno na njezinu izjavu o jezičnom pitanju. Bi odlučeno proti toj izjavi odlučno prosvjedovati i zahtievati, da se pitanje bezodvlačno riješi.

•••

Danas su vječiti svi hrvatski zastupnici sa srbskim zajedno vrhu njihovog držanja prama vladi obzirno na njezinu izjavu o jezičnom pitanju. Bi odlučeno proti toj izjavi odlučno prosvjedovati i zahtievati, da se pitanje bezodvlačno riješi.

•••

Danas su vječiti svi hrvatski zastupnici sa srbskim zajedno vrhu njihovog držanja prama vladi obzirno na njezinu izjavu o jezičnom pitanju. Bi odlučeno proti toj izjavi odlučno prosvjedovati i zahtievati, da se pitanje bezodvlačno riješi.

•••

Danas su vječiti svi hrvatski zastupnici sa srbskim zajedno vrhu njihovog držanja prama vladi obzirno na njezinu izjavu o jezičnom pitanju. Bi odlučeno proti toj izjavi odlučno prosvjedovati i zahtievati, da se pitanje bezodvlačno riješi.

•••

Danas su vječiti svi hrvatski zastupnici sa srbskim zajedno vrhu njihovog držanja prama vladi obzirno na njezinu izjavu o jezičnom pitanju. Bi odlučeno proti toj izjavi odlučno prosvjedovati i zahtievati, da se pitanje bezodvlačno riješi.

•••

Danas su vječiti svi hrvatski zastupnici sa srbskim zajedno vrhu njihovog držanja prama vladi obzirno na njezinu izjavu o jezičnom pitanju. Bi odlučeno proti toj izjavi odlučno prosvjedovati i zahtievati, da se pitanje bezodvlačno riješi.

•••

Danas su vječiti svi hrvatski zastupnici sa srbskim zajedno vrhu njihovog držanja prama vladi obzirno na njezinu izjavu o jezičnom pitanju. Bi odlučeno proti toj izjavi odlučno prosvjedovati i zahtievati, da se pitanje bezodvlačno riješi.

•••

Danas su vječiti svi hrvatski zastupnici sa srbskim zajedno vrhu njihovog držanja prama vladi obzirno na njezinu izjavu o jezičnom pitanju. Bi odlučeno proti toj izjavi odlučno prosvjedovati i zahtievati, da se pitanje bezodvlačno riješi.

•••

Danas su vječiti svi hrvatski zastupnici sa srbskim zajedno vrhu njihovog držanja prama vladi obzirno na njezinu izjavu o jezičnom pitanju. Bi odlučeno proti toj izjavi odlučno prosvjedovati i zahtievati, da se pitanje bezodvlačno riješi.

•••

Danas su vječiti svi hrvatski zastupnici sa srbskim zajedno vrhu njihovog držanja prama vladi obzirno na njezinu izjavu o jezičnom pitanju. Bi odlučeno proti toj izjavi odlučno prosvjedovati i zahtievati, da se pitanje bezodvlačno riješi.

•••

Bez beletrističkog lista.

Više smo se puta izjadali u ovom listu radi žalostnih prilika, u kojima se danas nalazi naša književnost i ponukovali smo sve one, kojih se to pitanje pobliže tiče, da bi preduzeli shodne korake za poboljšanje tih prilika. Nego, rek bi, da je naše radnike na književnom polju osvojila njeka čudna apatija, koju moramo tu-mačiti više pojavom ovisnom od današnjih naših političkih događaja nego li na pojavom psiho-fiziološke naravi. Književnici bi se prihvatili opet rada, imali bismo savremenu cvatuću literaturu, kad bi se stvorio tome radu takav uvjet, koji bi ga ne samo izazvao, potakao, već i njegovao, unapredjivao i jačao. Takav uvjet jest bez ikakve sumnje, bez ikakva spora jedino dobar beletristički list osnovan na podlozi slobode stvaranja, bez veza i obveza prema ikakvoj školi, osnovan u svrhu da goji zdravu literaturu bud kojeg pravca, jer mu samo ti uslovi mogu da zajamče obstanak i razvitak. Osim toga treba tome listu zajamčiti i materijalni uspjeh, a u tu svrhu morali bi se književnici naši upustiti u dogovaranje i svaki sa svoje strane u stanovitom okolištu, t. j. ondje gdje i sami mogu da stvari pomognu, poradići oko sakupljanja stalnih predbrojnika i u obće oko širenja lista. Trebalo bi povrh svega toga da se najprije nadju nekijoliki, koji će stvar uputiti, jer bez toga nema govora o njf. Kad bi se tako započelo, lako bi bilo prenuti i zainteresovati širu javnost za takovo preduzeće, koje — kako svak vidi — ne bi imalo na sebi nikakva obilježja špekulacije, već bi jedino imalo u vidu, da po mogućnosti stvorí listu fond, iz kojega bi se književni radnici honorirali, jer svotama samih predbrojba nije moguće moći i to namirivati u početku, kad su troškovi osnivanja lista i drugih potreba s tim skupocini toliko veliki, da je već pomisao na njih možda jedini pravi uzrok, radi kojega se nitko ne će da odvaži na takova šta. — Ali to ne smije da traje tako radi našeg obrazca, radi naše književnosti, kojoj dugujemo mnogo u prošlosti, a kojoj ćemo sigurno dugovati mnogo i u budućnosti pri svakom postepenom napredku i razvitku naše narodne snage i svijesti.

Mnogi će nam možda primjetiti, da imamo već po koji beletristički list, pa da bi bolje možda bilo skupiti ovakovu akciju oko boljša i usavršit ga. Kad bi to bilo moguće i izvedivo, bilo bi se već do sada, posle tolikog doba literarne stagnacije, već učinilo, a pošto se nije učinilo, to je već očiti i najbolji dokaz, da koji našim književnim radnicima, toli našem čitalačkom svijetu nešto fali, nešto treba, i da to nešto treba stvoriti, e da književnosti i zanimanje za nju poraste i tim joj uspjeh i napredak zajamči.

Bili bi smo najsretniji, kad bismo posle ovih naših iskrenih rieči opazili prve kretnje života i nastojanja u ovom pravcu. Ali, opet velimo, od toga ne će sve doći biti ništa, dokle god se naši književni ljudi ne sastanu, ne dogovore i ne počnu raditi. Ne mahnú li se oni, drugi će teško; a oni su napokon najpoznatiji, da prekinu s ovom žalostnom nerodicom na našoj književnoj njivi, t. j. da je prekopaju, osvježe i usposobe za nove plodove, koji će kriepiti narod intelektualno i moralno i koji će ga hraniti, da i politička njegova snaga bude što jača.

Vrelo Života.

(Od Ivana Meštrovića. (7)
(Nastavak.)

Kod Meštrovićevih likova motrioc, želili o njima izreći dobar sud, mora da se osvrne koliko na izražaj lica, toliko na vještinu, kojom on svojim kipovima podaje dotičnu vanjsku formu. Ova je potonja uvjet prve, radi toga ne obazireti se na nju, značilo bi nerazumjeti se u umjetnost, kao što se ne razumjeti ni ona cura, o kojoj malo prije spomenuh.

Prije nego predjem na promatranje Meštrovićeva mladića u skupini „Vrelo Života“, čutim potrebu, da predpostavljam još jednu tvrdnju, e da me čitaoc bude lakše razumjeti. Uvježbanom kritičarevu oku upada na prvi mah svaki unutarnji trzaj dotične osobe, čiju sliku on promatra. Njemu su poznati svi potezi ljudskog lica za vrijeme dok njegova psuha miruje. Svaka promjena tih poteza odgovara stanovitom trzaju u ljudskim moždanim prozročnom psihološko-fiziološkim uplivom na iste. Kritičareva je zadaća da pomnijo sledi sve poteze uzrujana ili preobražena lica, da ih savršeno momentom izražaja lica u mirnom stanju i rezultat je gotov.

A sad da vidimo: u čemu se sastoji Meštrovićeva vještinu pri stvaranju njegovih kipova? Pred nama lebdí onaj Meštrovićev mladić

Rekosmo, t. j. ponovismo, a komu je do ovoga, nek se makne. Naša podpora u stupcima ovog lista ne će mu uzmanjati.

Apostol mira.

Björnsterne Björnson, veliki pjesnik norveški, političar je, koji se zauzímaje za potlačene narode. Tako je on radio uvijek, a u zadnje vrijeme i u pitanju rusinskih djaka, prognjenih od Poljaka. Nu, dok je ono pismo sa naše strane ostalo neopaženo, od velike je važnosti drugo pismo, što ga je on pisao u Monakov mirovnom kongresu. U ovom je pismu Björnson na poziv odbora mira odgovorio, da on ne bi mogao prisustvovati skupštinama, da ne napane svom žestinom na članove, koji tu preporučuju mir, ili gledaju kako ih se prognai, a da proti tomu ne prosveduju.

Pjesnik nastavlja: „Kad se ne će svim snagama pobijati ratni moral, tad je uzaludno, pače je licemjerstvo ustajati proti ratu; a kad se ne će kod sebe samih početi, nego se pače traže mučenici, tad se ne treba prikazati na međunarodnim skupštinama kao apostoli mira. Kad bi na primjer grof Apponyi, današnji ministar nastave u Ugarskoj, došao sa svojih odurnih prognostova Slovaka izravno na jednu međunarodnu mirovnu skupštinu, kao izabrani predstavnik svoga naroda, a ja bih se u toj skupštini našao, tad... tad bih učinio što mogu, sve dok ga ne bi odateli iz dvorane.“

Norveški pjesnik dakle, znajući unapred, da eventualni njegov predlog, da se grofa Apponyi-a izključi sa sjednica, ne bi naišao na odobravanje skupština, nije se ni potrudio da podje u Monakov. On je eto radnje upravo odboru apostola mira pismo, u kojem je osudio istodobno rad magjarskog nasilja, kao i onaj odbora apostola mira, koji se utvaraju, da će njima samo licumjernim govorenjem uspjeti izraditi što proti ratu, odnosno za potlačenice.

Björnson je eto udario kako to on znade moćnu pljusku uobće licumjerstvu, a napose magjarskom.

Na ovo je Björnsonovo pismo odgovorio grof Apponyi uprav biesno djetinski. U pjesnikovu pismu vidi grof Apponyi zažarenu pjesničku fantaziju, kojoj se svaka dilačica pričinja gredom. Za Apponyi-a ne vriedi mienjenje pjesnika Björnsona. On mu poriče dapače svako poznavanje narodnostih okolnosti u Ugarskoj. Po Apponyievom osvjedočenju norveški pjesnik u pitanju ugarskih narodnosti crpi podatke iz Magjara neprijateljskog logora. Usled toga Björnsonovi su zaključki krivi, neopravdani.

Tako i sličnim izprikanima odgovara grof Apponyi na Björnsonovu optužbu, kojoj je norveški pjesnik crpio materijal na temelju zločina, te su ih Magjari počínili nemagjarskim narodima u Ugarskoj, osobito proti Slovincima.

Ali dok grof Apponyi mora da s lažima brani svoja i svojih drugova proti nemagjarskim narodnostima počínjena zločinstva, koji je razlog potaknuo profesora Guidde, da na skupštini apostola mira zagovara povjerenje prema Apponyi-u? Što je potaklo prvog predsjednika austrijskog upravnog sudbenog dvora grofa Fridrika Schonborna, da se priključuje obrani grofa Apponyi-a? Tko ih je potezao za jezik, kada se je proti silnicima i ugnjetavcima u Ugarskoj podigao ozbiljan i pravedan glas? Odgovor je lak. Mrznju, kojom su oba „apo-

stol“ iz skupine „Vrelo Života“. Pozajmimo mu živu rieč, nek nam priča svoje osjećaje i čustva. Bilježimo pomnijo iste, da nam bude lakše suditi Meštrovićevu vještinu, kojom je ove osjećaje iztaknuo u mladićevoj vanjskoj formi. „Navršio sam dvadeset i četvrtu godinu života: Ono doba ljudskog vieka u kojemu u zdravom i nepokvarenom čovječjem organizmu živa vatra gori sa svih strana, i u žilama krv podiže iznad granice vrienja na toplomjeru, dotle vatreni plamen ližu kolo na okolo da upale i najzeleniji listak gore, koji im prvi dodje pod žar njihovih jezičaka.“

Jednu sam trećinu ljudskog vieka navršio, a da ljutoj zarazi izkvarenog čovječjeg pokoljenja nije uspjelo baciti me u zemaljski brol, u kojemu gmižu izgometi i sićušni odurni crvi, koji do gria zaraženi užitkom mladih dana izgube svako pravo na život. Danas se nalazim na razkršću života; na prelazu iz mladenacke u muzevnu dobu, u kojoj mati narav pozivlje svakoga od nas da joj prinese žrtvu na oltar budućeg pokoljenja.“

Težak je razstanak od milih i ljubljnih brda; uspomena na njih razalokuje ljudska srca. Mladića, koji ponosna oka može pogledati na svoju mladost; vedra čela može reći, da je štedio do muzevne dobe svoje sile, ne tište crne misli na razkrizlju njegova života. On se ne plaši budućeg života, već čvrstvom nogom stupa po novoj stazi, da o vrat mu

stola mira“ nadahnuta proti slavenskom elementu u cijeloj Evropi, trebalo je da i ovom zgodom posvjedoče koliko profesor Guidde toliko grof Schonborn.

Ta je njihova mrznja proti Slavenima tako u njima uvriežena, da su oni u ovom času rado zaboravili na potlačene Švabe u Ugarskoj, jedino da se u svijetu ne bude lojverova Björnsonovu pismu, za koje pseudoliberalna štampa veli, da je sastavljeno u slavenskom duhu.

Björnson se u svojevom pismu ne bavi posebno jednom ili drugom potlačenom narodnosti u Ugarskoj. Unzimlje u obranu sve narodnosti bez razlike. Njemu su ugarski slaveni sve jedno što i ugarski Rumunji i Švabi. Za nj su ove sve narodnosti robovi magjarskog imperijalizma. On zagovara slobodu svih potlačenih. To je svoje mienjenje najbolje obrazložio Björnson u pismu o Rusinima, u kojem je tanko po tanko ocrtao nepravdost, te ih Poljaci prave rusinskom narodu. Ondje se je izrazio u konfliktu između dvaju slavenskih naroda. Njegov se sud nalazio na strani nepravedno potlačenih Rusina. U ovom se drugom pismu izrazio opet o nezakonitom postupanju Magjara prema narodnostima u Ugarskoj. Ove potonje potlačenice od Magjara uživaju pjesnikove simpatije. To uvidja i cijela liberalna štampa, nu jer je njezina zadaća da pred svetom oceruje Slavene, to se je požurila da Björnsona prikaže jedino prijateljem Slavena, a ne prijateljem pravice i potlačenih.

Ali „liberalna“ štampa, koliko god izvalačala činjenice, koliko god branila ugnjetavače, opet ne može oslabiti udarac, koji je Björnson zadao licumjerstvu magjarskom, njemačkom i uobće svih onih naroda, koji pod krinkom prosvjete hoće da slabije i uprnaste i unište.

Vikao Apponyi ili Guidde ili Schonborn i s njima sve njihovo novinstvo, njihova je vika glas nepravde, glas licumjerstva, glas otmadžine, a Björnson u ovom slučaju nije nego glas potlačenih, glas, koji vapije za pravdom, glas onih, koji će konačno pobiediti uzprkos i proti volji svih lažnih apostola mira. Björnsonov glas je misao većine svieta, misao koja se sa svim mirovnim pokretima ruga, dok na njima budu imali glavnu rieč predstavnici ugnjetavača.

Kad se ta misao utjelovi, kad se pretvori u djelo — u dvoranam mira ne će biti današnjih apostola.

Macedonija ne treba vaših reformara!

U predprošlom smo se broju pod naslovom „Sultanovo protuakcija“ osvrnuli na Portin korak glede uništenja ustaških četa u Macedoniji. Medjutim je protiv uspio još jedan korak kod vlasti. Grčki metropolita grada Drama morao je ostaviti svoju residenciju i otići u Salonici, gdje se nalazi pod nadzorom Turske i velevlasti. Najnovije pak vesti javljaju Sultanove sudbene reforme za Macedoniju.

Te su Sultanove reforme djelovale na javnost veoma povoljno, a konsuli velevlasti u Carigradu nisu im se do danas oprječili. Konsuli su ovu notu Porte javili svojim centralnim vlastima i za danas (subota) urečena je sjednica svih konsula, na kojoj će konsuli zaključiti da li će primiti Sultanovu sudbenu osnovu ili ne; odnosno uz koje će ju uvjete primiti.

pričvščena kola privede cilju. Njemu razstanak od mladosti, od doba bezbriga nije težak.

Za to se i Meštrovićev mladić, nalazeći se na razkršću života, ponosom sjeća svoje mladosti i svih onih protivština, koje je u zelenim danima imao svladati, da ga neiskusna neokuzi ljuta pošast i da u njemu za uvijek ne ubije živo čustvo, te nam prije no će da se pokrije muzevnom togom, vedra i bisira čela zvonikom i bistim glasom priča: „Koliko li me nije crnil i ogavnih misli za vrijeme zadnjih deset godina napastovalo, da i ja krenem putem razkošja i zablude; putem naslade i razočaranja; putem, koji zelenu mladost vodi do ruba propasti, ubijajući u njezinom srcu osjećaje ljubavi i samilosti i utamanjujuć mu svaki uzvišeni polet, svaki ideal; putem, koji od ljudskog bića stvara nakaze i zlotvore, a na kojemu Lucifer i Belzebub prevode svoje čete, da se bore proti ljudskom razumu i proti svakoj razložitoj i opravdanoj misli.“

Oh, crne misli! Oh ogavnih poticaju! Koliko li je nevinih ljudskih bića palo vašom žrtvom! Koliko li ste kvara počínili na ovom svijetu. Oh crne i ogavne misli, da vas na svijetu nije, sretnije bi disale hiljade i hiljade onih, te nisu znali slediti zakone naravi; te se nisu držali od naravi im namijenjene zadaće!

Meštrovićev je mladić svjestan svoje mladosti. Bila mu je uzorna. Sproveo ju je u borbi proti vanjskom svijetu i proti unutarnjim

Sva je prilika, da se velevlasti ne će složiti sa Sultanovim reformama, te će naložiti svojim poklisarima ili da ne uzmu do znanja Sultanove reforme, ili, ako ih poprima, da ih poprima uz uvjet, da velevlastima ostaje pravo kontrole glede izvršavanja sudbenih reformi.

U popratnom pismu, koje je Porta priložila svojim reformama, izriče se nada, da će se velevlasti zadovoljiti ovim korakom Porte.

U glavnom po Sultanovoj sudbenoj reformi imalo bi se u Macedoniji imenovati dva sudbena inspektora za tri vilajeta. Jedan bi bio muhamedanac, a drugi kršćanin; ukinulo bi se izvanredne sudove, dok bi procesi političke naravi bili uručeni prizivnom sudu. U Salonici u sudbenoj struci bili bi upotrebljeni samo oni činovnici, koji bi poznavali zemaljske jezike. Plata bi se imala povisiti činovnicima. Kazneno postupanje poboljšati, a istodobno imenovati bi se t. zv. sudce mira (po našu: sud dobrih ljudi).

Kako će današnje vieće konsula velevlasti u Carigradu odgovoriti na ove Portine osnove, unaprieda se ne da pogoditi. Svakako je Porta ovim korakom pokazala velevlastima, da turski diplomati u Jildisu ne spavaju više vječiti san!

Najnovija ministarska komedija.

Sa svih se strana očekivalo, da će ove sedmice zvanični komuniké potvrditi vijesti, koje već odavna kolaju između parlamentarnih krugova, da su se austrijska i ugarska vlada sporazumile u svim pitanjima osnove austro-ugarske nagodbe, a kad tamo, kako smo u predzadnjem broju našeg lista brdoputno javili, ugarski su ministri u utokar odputovali iz Beča, a da se između njih i austrijskih ministara nije postignuo nikakav pozitivni rezultat. Ostavljajući Beč ugarski ministri izjavili preko njihova šefa dra. Weckerlea, da će se nagodbeni pregovori za kratko vrijeme nastaviti u Budimpešti. Sa privatnih se pak strana pogravora, da magjarski ministri nisu mogli poprimiti predlog austrijskih ministara glede povišenja kvote, jer ovi nisu htjeli udovoljiti magjarskim protuzahjevima, kao ošdeti, što bi ugarski podanici od sada unaprieda imali plaćati veću kvotu za zajedničke poslove.

Kako iz informacija prijatelja našega lista razabiremo, u pitanju su povišenja kvote magjarski ministri popustili. Oni su morali popustiti, jer u austrijskom parlamentu nema niti jedne stranke, koja bi glasovala za nagodbenu osnovu, u kojoj bi se nalazila sadašnja kvota. Ali to je popuštanje magjarskih ministara naišlo na veliki otpor u Ugarskoj, tako da oni u ovom pitanju nisu mogli ništa pozitivna reći, prije nego se sporazume sa strankama u Ugarskoj. Povišenjem ugarske kvote dok se udovoljuje zahtjevu austrijskih, to se istodobno ustaje proti zahtjevu magjarskih parlamentaraca, od kojih većina ne će ništa da znade za povišenje kvote niti početkom god. 1911 a još manje početkom 1908.

Isti nam prijatelj lista javlja, da u ovoj najnovijoj krizi nagodbenih pregovora bečki slavenski, a jedan dio i njemačkih političara, uviđaju najnoviju komediju austro-ugarskih ministara, o kojoj vele, da je upričena jedino da se vodi za nos javnost.

ovrima. On nije podlegnuo niti pred varavim svetlom zlata, niti pred začaroljivim blieskom alem-kamena; a niti ga je zaniele rumenilo Evine Jabuke.

Ali danas, kada se razstavlja sa mladošću svojom, kada sledi zapovied matere naravi, danas bacajući s koljena negve, opršta se s mladosti, te joj veli: Mladosti moja! Svano je i moj dan! Dužnost me zove na djelo! Ona dužnost, koja mi je naložila mati narav. Mladosti moju, mladosti moju: s Bogom!

Čutim potrebu života. Onu potrebu, koju nam je narav još u materijalnoj otubi kao uvjet života označila, i u kojoj nas izmisljeni ljudski zakoni i paragrafi ne smiju pričeiti, niti nam postavljati uvjete pod kojim da zadovoljimo toj nam od naravi namijenjenoj zadaći.

Bez ove predpostavke nije pod nijedn uvjet moguće shvatiti Meštrovićeva mladića u skupini „Vrelo Života“. Svaka bi pak druga predpostavka vodila kritičarevo pero do krivih zaključaka.

Znaajući sada glavne misli onog Meštrovićeva mladića, koje sam naveo u veoma kratkim potezima i koje od čitaoca zahtjevaju da se prenesu u stadij onoga mladića, te da sam u sebi očiti one sve njegove osjećaje, ako želi da mu moje daljne razglablanje bude jasno preći nam je na onaj važni moment analize, koji nam opravdava svaki riez Meštrovićeva dieta. (Nastavit će se).

Naši dopisi.

Izpod Velebita.

Čovjek, koji putuje ovim krajem, nauži se prirodni ljepota i zanimivih doživljaja. U doticaju s narodom, koji za gospodu ne zna i koji ih ne vidi, već kad mu je danak plaćati, doznaje kako se pod Velebitom žive. Življenje naroda ovdje je patničko, a i čudno. Prilike su takve, pa je narod lišen mnogih blagodati, koje bi inače, da je upućen i da se tko za nj brine, uspješno uživao. A ovakvo hrani se kumpirom i kašom; muž je po svietu, a žena s djetcom sama u beznadnom stanju. Nema putova, nema komunikacija, vode nema, a za naramak drva mora da preda od bezdušnih lugara, koji su pod pritiskom bezdušnijih mađarskih šumara. GLOBE-su neizmjerne. U mnogim mjestima dalo bi se uređiti valjano gospodarstvo. Narod je dobroćudan, nevin, ali pošten.

I više bi se od naroda doznalo, da nije silom prilika škrt svojom povjerljivošću. Ta, u Obrovcu i Novigradu susretali su nas nekoliko putnika nekim nepouzdanjem, a u nekim drugim mjestima držali nas čak i za talijanske uhode. Radi toga smo se više puta sladko smijali, kad bi nam osobe, koje su napokon bile u stvari na čistu, o tome pripovijedale.

Politički je narod ovdje živ. Skupštine se obdržavaju, narod se pripravlja za moguće skore izbore. Među koalicijom i starč, strankom silno su napeti odnošaji, ako gdje i postoje. U nekim su pitanjima starčevićanci prečerni strogi, a i nepravedni sudci, jer ima mnogo toga što im se ne smije odobriti, osobito to, što su osvjedočeni da Frank dobro radi i što neprestane navale na nj tumače izključivo kao osobnu mržnju. Govori se mnogo o budućim kandidaturama. Frankovi će postaviti u Lici i Krbavi kao što i u drugim županijama novih kandidata. Stari Gržanić, koji je svjedodbeno dao nogu ex-banu Hedervariju, bit će kandidiran u Perušiću, u Gospiću David Starčević, u Karlobagu J. Pavelić, u Senju D. Vlahović. U Otočcu ne će Dr. Petričić, jer su mu izbornici zamjerili, što je bez njihova znanja i privole izstupio iz kluba starč. stranke. U Vinodolu će suprotstaviti pravši (jer ih je većina, koji nisu privrženi Franku) rezolucijomšaru Dr. Mažuraniću svog kandidata, ako samo nadju zgodnu osobu. Nudjala se kandidatura ljekarniku I. Poliću, ali on se odlučio neka. I Dr. Potočnjak bio je ovdje. On je izstupio iz koalicije, te misli kandidirati kao — starčevićanac.

Kako vidite, dosta je i ovdje nesuglasja, a to je žalostno. Misaoni, poštenu rodoljubi obijeduju za sve ovo jedino Dra. Franka, koji da je pravi zloduh hrvatskog naroda, jer mu je sve nastojanje u tome, da sije razdor ondje, gdje sloga najviše trebue, t. j. u stranci prava, koja bi složna i jedinstvena bila spas Hrvatske! Frank je proti tomu spasu.

Viesti.

Lična viest. Jučer je boravio u Šibeniku brat saskonskog kralja, princ Ivan Juraj, koji putuje incognito pod imenom grofa Wessenstein sa kneginjom supragom. Vidjemo ga u društvu s Migr. Buličem, gdje je razgledavao grad i njegove znamenitosti, osobito Baziliku sv. Jakova, nad kojim je ostao, kako čujemo, zadivljen.

† **O. Frano Junaković**, franjevac reda konventualaca, Šibenčanin, preminuo je jučer po podne oko 5 sati u ovdješnjem samostanu sv. Frane nakon duge staričane nemoći u 73. ovoj svojoj godini, nakon 42 god. svog mislino-kovanja. Obće poznat kao dobar, a sebi strog u vršenju svoj zvanja, bio je štovan kud je god doopr. Bavio se i liepom knjigom, pa lako da se u njegovoj ostavštini nadje i što vrijedno, jer mu je najmilije bilo slagati pjesme u pučkom duhu i desetercu. Bio je nadaren liepom umnim sposobnostima, a napose ljubavju za radom, pa ga se rado spominje i danas u raznim mjestima. U Padovi je u cvietu jakosti proboravio liepi broj godina a tako se isticao radošću, da ga je vrhovni starešina Reda, Soldatić, bio pozvao „stupom Bazilike sv. Antuna“. Pravi tip starih šibenikih koljenovića, sačuavao je do smrti čist narodni značaj. Zanosom je ljubio i učio svoj hrvatski jezik, pa ga je čisto i pravilno govorio: a pošto je bio veselo čuđ, sva-kome je bilo ugodno njegovo družanje. Ne-koje su mu pjesme fiskane, ali pod tuđim imenom. Prijatelje i znance bolno će dirnuti njegova smrt. Laka mu bila rodna hrvatska gruda!

Dopuniteni kotarski uređ ratne mornarice već je od dva mjeseca i pred premješten iz Zadra u Šibenik, a ne tek sada, kako bi to izgledalo iz brzojavke u zadnjem broju „Nar. Lista“. Ured je smješten u kući Tafre sućelice zgradi c. k. Okružnog Sudišta.

Odaslanici poljičkih sela zastupnik Iva-nišević, J. Kapčić i J. Novaković prispjeli su

ovih dana u Zadar, da zagovaraju tamo ustanovljenje poljičke obćine, za koju se peticija nalazi kod upravno-gospodarstvenog odbora. Ovaj će o pitanju izvestiti sabor.

Štamparska pogreška. U zadnjem uvodnom članku našeg lista prvi redak, koji glasi: Ratovanje u južnoj Africi. — čitaj: Ratovanje u vrucjoj Africi.

Sinjske stvari. Na 19. o. m. j. brzojavljaju nam iz Sinja: „Današnjem obćinskom vieću, koje je imalo pretresati konačni račun, u znak nepouzdanja načelniku Tripalu, nisu pristupili tri prisjednika i trinajest viećnika.“

„**Težačka Sloga**“ zove se mlado društvo u Splitu, kojemu je zadaća, da nabavlja za svoje članove na veliko sve vrste: žitja, zobi, sjena, ikara, sumpora, modroga kamena i poljske sprave i alate.

Učiteljski sastanak u Splitu. Primamo iz pokrajine: „Vašem izvjestielju ovog sastanka podkrala su se u njegovu izvješću, objelodanjenom u broju 167. vašeg lista, dvie pogreške, koje treba izpraviti ovako: „Kod razpravljanja vrhu ovih predloga (slov. „Učitelj. Tovariša“) nije postignuta jednodušnost niti se došlo do glasovanja“. A onda još, da skupština nije dala nalog svom odaslaniku, da se pridruži predlozima slovenskog učiteljsva, nego se to od više učestnika savjetovalu istomu.“

Dalmatinski mramor. Zagrebačkoj je trgovačko-obrtničkoj komori iz Splita dojavljeno, da se u splitskom kotaru nalaze obilni, lasso pristupni ležaji dobre vrste zelenog i crnog mramora. Tko bi se za to kamenolomeo zanimao, neka se obrati na gosp. dra. Vicka Mi-haljevića, odvjetnika i načelnika grada Splita.

Postaja za torpedače. Zadar postaje stalnom postajom za torpedače. Postaja će sa-stojati od pet torpedača.

Na znanje rezervistima. Ministarstvo obrane je naredilo da se ni ljeto ne će ob-pržavati vojničke kontrole. Ovo javljamo, da se rezervisti bilo domobranstva bilo pješadije znadu vladati.

Trgovačka dogovaranja. C. k. Ravana teljstvo državnih željeznica u Trstu odredilo je, da se na željezničkim stacijama Šibenik, Knin, Sinj obdržavaju trgovački uredovni dani dogovaranja u prisustvu prometnog upravitelja iz Splita ili njegova zamjenika, i to u liehim mjesecima. — Ovi dani ugovaranja imadu svrhu, da se strankama dadu razne informacije o trgovačkim okolnostima i da se želje stranaka u ovom pravcu podnesu na riešenje višoj vlasti. — Prvi dani trgovačkog dogovora sledit će već u tekućem mjesecu u čekaonicama II. reda i to od 9 — 12 sati prije podne, kako sledi: Štacija Sinj na 21., Šibenik na 24., a Knin na 25. rujna t. g. Svaka stranka može tom prilikom pojedine svoje želje prikazati i primiti dotične informacije. Trgovački dani dogovora za mjesec studeni bit će u svoje doba obdržani kod obćine.

Društvo za hotele u Dalmaciji. Ministarstvo unutrašnjih posala na temelju zaglavka obće skupštine dioničara „prvog austrijskog dioničkog društva za hotele i liečišta Dubrovnik-Kotor“, držane na 24. oktobra 1906., odobri-lo je preinačene statute.

Ekshumacija pjesnika Andrije Palmovića. Javljaju nam iz Zagreba, da je 13. o. m. obavljena troškom društva hrvatskih književnika ekshumacija pokojnoga Andrije Palmovića, hrvatskog pjesnika, koji je kroz 25 godina ležao na Mirogoju u odjelju 3. razreda. Pjesnikov lies je otvoren, da se ustanovi identičnost, pa onda tilo prenešen u novi grob.

Odkriće spomen-ploče Pavlu Štosi. Na slavu odkrića spomen-ploče Pavlu Štosi, koja će se obaviti u Dubravici sutra u nedjelju dne 22. rujna u 11 sati prije podne, spremaju se mnoga društva slovenska i hrvatska. — U spomen ove slave priredio je član družbe dr. Stj. Orner liepu monografiju „O životu i radu Pavla Štosa“ (200 str. 6 slika). U knjizi se nalaze probrane pjesme i sastavci u prozi. — Tko želi ovo knjigu, neka se požuri javiti dopisnicom družbi „Hrv. Zmaj“ ili knjižari Šimunić i dr. u Zagrebu. Naklada je malena.

U Bosni obavljaju se obćinski izbori. Do sad su svršili u Konjicu, Sanskom-Mostu, Bosanskom Novome, Gornjem Vakufu, Jajcu, Nevesinju, Livnu i Tešnju. U Zenici na dan izbora planula je obćinska zgrada. Misle, da je vatra podmetnuta. U Livnu kod izbora za srbsku skupštinu vodja Kukundžić je pao proti Dr. Lazi Dimitrijeviću.

Proti koleri. Pomorska je oblast u Trstu poduzela shodne korake proti eventualnom unesenju kolere za sve one parobrode, koji dolaze iz južnih ruskih gradova.

Hrvatski protestanti proti magjarskom jeziku. Usled zakona od 7. svibnja 1898 spadaju hrvatski protestanti pod vrhovnu crkvenu vlast protestanske crkve u Ugarskoj. Taj isti

zakon pripisuje svima dušobrižnicima protestanske vjere, da moraju poznavati magjarski jezik. Proti ovom su zakonu ustali mnogi hrvatski protestanski dušobrižnici, te su upravili memorandum hrvatskom saboru, da ovaj kod centralne ugarske vlade izpostuje, da se dotični pasus zakona ukine za Hrvatsku i da se hrvatskim protestantskim teolozima dozvoli polazi-ti bogoslužju, koju oni sami izaberu.

Lički Hrvati i Srbi i dr. Rakodezay. Gospički „Starčevićanac“ piše: „Što se nas Starčevićanaca Like tiče, neka se ne nada g. Rakodezay, da će nam ugoditi, ako on prigovari one, koji se nazivlju Srbi. Mi ćemo se s njima klati u kući i odsad, kao i dosad, sve dotle, dok oni ne uvide, da je u Hrvatskoj opravdana jedino hrvatska državna misao i dok se ne okane nagodbenjactva, ali ćemo opet uza sav njihov nebratski rad radije glasovati za svakog i najzagrizenijeg „samostalca“, nego za ijednoga Rakodazeyca, ako se takovih jađnih stvorova nadje u Hrvatskoj. Do vidova na biralištima, gospodine komesaru!“ Aferim!

Krivi novac. U prometu nalazi se mnogo falsificiranih komada srebrnih od 1 forinte, 1 krune i 5 kruna. Falsificirani komadi od 1 forinte nove nadnevak od god. 1879. illi 1888., oni od 5 i od 1 krune nadnevak god. 1900. Prepoznavaju se po tome što su tamnije boje i laglji od pravih komada i što slova na vanjskom rubu nisu tačno izradjena.

Aparati za ustanovljenje krive prisege. Dr. Ministerberg iz New-Yorka sastavio je aparate, koji bi imali ustanoviti, da li svjedok za-prisegnut kod sudu govori istinu. „Autometro-graf“ zove se aparat, koji ima kontrolirati bilo „pneumograf“ kontrolira disanje, a „sphygmograf“ kucanje srca. Ta se tri aparata stave na svjedoka i rekne li svjedok laž, označe to vidljivim znakom. Na mobit obretnikovu upo-rabljenu su ti aparati, nu sa slabim uspjehom, u razpravi proti Harry Orhard, jer su aparati bili mirni, a svjedoci su lagali sve u šestnaest!

Priobćeno.*

Ovdje kod nas ima stanovitih ljudi, kojim je u krv rekbi, ušlo po novinama ocrnjivati i za najmanju po sudu svakoga potezati.

Naravno, jer ne ču i ne mogu da pripadam stanovitoj klizi, za to ni ja nisam mogao ostati liešen ni novinarskih napadaja, ni tužaba na sudu. Kao što uobće obzirom na čovjeka, koji sve ono piše i sve one tužbe snuje i sastavlja nitko ne dava važnosti, tako ni ja — ipak u javnosti mogao bi tkogod ostati zaveden, pak cienim potrebitim navesti od koga većinom ono potječe i u koju svrhu.

Poznati stari nemirnjak, mutikaša, bivši obćinski tajnik Stanko Brkanović rečeni Stambulov, auktor je, kako se obćenito drži, onih dopisa u najkukavnijem listiću u pokrajini, komu je zadaća navaljivati na tuđe poštenje, tiskati svako blato i sve izmišljotine, koje mu se pošalju, nadahniteji i sastavljač svih ogavnih tužaba proti zaslužnih i poštenih rodoljuba, kao što su načelnik Mudražija, preč. Dr. Kragić, učitelj Kristić i mnogi drugi. Nek se ide na Sud, na Poglavarstvo, na Okružno Sudište, na Zemaljski Odbor, na Pokr. Školsko Vieće — ondje će se jamačno vidjeti, da sve tužbe nesnovanih izvješća i nabacivanja potječu od njega: biva Stanka Brkanovića. (Osobito pak u nekim svojim tužbama služili su mu za orudje i mu podpisivali Matas i Kaludjer Bošković — one dvie pametne glave! A to sve s njim kao s najtešijim prijateljem). Plod su to njegova otrovnoga pera i srca. To je njegov stari zanat — radi toga plemenitoga svojstva vrlo je dobro poznat.

Jesam li se valjda mogao nadati, da će ovaj čovo mene pošte-liti? Ni iz daleka! — Davno sam mu ja kriv, što sad moj dućan ne postao svojinom „Banke Krneta“, a kuća stanom nekadašnjeg tajnika, t. j. Staniša — toga propaloga akademika, kome je sva znanost spletakarenje i nemirnjaštvo. Pogledaj ga u lice, čuj mn samo riječ, pak odma jasan pojam o njemu stičeš, koji ti kaže: bježi dalje!

To je onaj Brkanović Hrvatodžer, koji je javno u kavani rekao, tobože svom načelniku: „Nek Sinobad muči, jer ču ja njega opraviti vezana u Zadar“. — Onaj junačina, koji po kukavičkom običaju iza kulisa radi, jedva dočekao da u svoje grabljevine pandže ulovi dva tri nezadovoljnika Hrvata, te se svom snagom neobuzdane strasti proti Hrvata katolička, pa makar mu o rame stao jedan katolički pop, obori na poštene ljude, koji su sudjelovali sbaćenju njega i njegovih drugova sa obćinske uprave.

Sjeća se on onih liepih dana na obćini sprovedenih, o čemu će biti govora drugom nedalekom zgodom.

* Uredništvo ne prima nikakve odgovornosti.

Staniša će dobro znati što ove moje rieči znače; klin se kinom izbijati mora: je ovaj šarenjak hoće svačije poštenje, svačiji ugled da po ulicam vuče.

To vam je onaj Brkanović, koji zna svoje klevete na tuđe poštenje turati kroz hrvatske i talijanske novine preko svojih pricipina, samo da se ne udje u trag, e on kuha onaj glib.

Tako je nazad godinu u splitskom, ako se ne varam, listu „Narod“ tiskao svoj dopis proti odličnog gospodina bilježnika Vidovića, za koji se je kleo i preklinjao taj dvoilčnjak na svom djetetu, da on za onaj dopis ne zna, kad malo posle, jer se njegov rukopis na uredničtvu našao i opazio, izpostavilo se je, da je dopis zbilja njegov. — Eto čega je on kadar!

Ob ovom su pripoviedali svakomu Matas i Marin. Njega su ova dva vieku zloduhom zvali i sumljivcem nazivali. Nu sad im se hoće njegova otrovnoga pera protiv svoje braće i danas su s njime, kako rekoh, najtešnji prijatelji.

To je onaj Brkanović, koji medju poštene Srbe, kako me uvjeravaju, ne smije pristupiti. To je onaj Brkanović, koga uvjedlym knjinski Srbi ne htje li nipošto tajnikom one važne obćine. — To je onaj Brkanović, za koga skradnisko gradjanstvo nije imalo nego prezir, koji dok je bio tajnikom obćine za mnogo godina nije upravo preko grada smio proći. — To je onaj Brkanović, koji je izmedj ostalih jedan od glavnih razloga bio da se sa obćinske uprave odalči Sinobad i družina, e da se tako i Brkanovića odstrani, koji je uvijek blažen u razdoru, veselo n smutnji — osobito ako je ta medju Hrvatima, medju katolicima.

Nikad njesam bio, a niti ču biti proti sloge sa jednokrvnom braćom Srbima, ali dalje od onih „alla Brkanović“, kojih na sreću ima malo. — Svaka čast Srbima, koji su dobro uvjedly što je Brkanović i od kolike im je štete.

Eto Brkanoviću sada polje i prigode da svoj jed na mene izlije. Neka po treći put skuje proti mene tužbu na sud: ja ću njega poslužiti i bolje osvjeliti. Nadaje neka Brkanović zna, da u današnjem obćinsku upravu vlada sloga i sporazum, jer su ljudi nesebični, jer nitko za ničim ne teži.

Špiro Škubonja.

Naše brzojavke.

Budimpešta, 21. Odlučeno je, da se u bližnjem predstojećem zasjedanju zajedničkog sabora iznese predlog o osnovi za izbornu reformu.

Budimpešta, 21. Preuranjene su viesti o novoj rekonstrukciji kabineta, kojemu bi na čelu imao biti Franjo Kossuth. Vjerojatnije je, da predstoji njegov pad uslied nezadovoljstva u neodvisnoj stranci.

Paris, 21. Položaj u Maroku kreće sve na bolje. Do novih ratovanja teško da dodje, jer većina urođjenika ne misli na daljnji odpor. Traju medjutoje pregovori s plemenima, za koje se drži, da će uspjeti i odkloniti nove zapletaje. Položaj novog sultana Mulay Hafida smatra se po tome boljim, dapače učvršćenim.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Kroz iduću školsku godinu 1907—08 tko bude liepio lekcija u hrvatskom jeziku za pučke i gradjanske škole, kao i za niže razrede realke neka se obrati na gosp. **Stjepana Marčića**, učitelja gradjanske škole u Šibeniku. Kod njega će dobiti potanje obavjesti.

Br. 8694.

Natječajni oglas.

U smislu oporuke Mihovila Andreisa-a 13. veljače 1656. i na temelju Hrvodne Rezolucije 25. svibnja 1835., šibensko obćinsko vieće udieliti će iz zaklade Andreisa za škol. godinu 1907./908. i za unapried dva štipendija u iznosu od K 6000 svaki na godinu dvojici potomaka starih plemićkih obitelji-grada Šibenika za vrijeme njihova učenja na srednjim školama, počamši od V-og razreda ili na višim školama u austro-ugarskoj monarhiji.

Uzivatelji štipendija na koncu svake škol. godine dokazat će, da su bili promaknuti u viši razred srednjih škola ili da su redovito pohađali i polagali izpite na višim školama, jer inače obćina će im uzkratiti daljnje uživanje štipendija.

Rok natječaja traje do 25. tek. m. rujna, a molbe moraju se prikazati podpisanim obćinskom upraviteljstvu za obćinsko vieće.

Šibenik, 10. rujna 1907.
OD OBĆINSKOG UPRAVITELJSTVA
Načelnik: Dr. KRSTELJ.
Prisjednik: MATAČIĆ.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica

K. 1.000.000

Pričuvena zaklada 100.000

Centralna Dubrovnik - - - - -

- - Podružnica u Splitu i Zadru.

Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razietretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osjeganje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira bezpлатно. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di Risparmio, Br. 5. Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predumove na vrijednostne papire, kao i na robu ležuću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdriebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavna tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjetnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

NOVO ustanovljena

Hrvatska Tiskara

u Šibeniku
(ulica Stolne Crkve).

Preporučuje se najpogije P. N. Obćinstvu za izradbu svakovrstnih radnja, kao: raznih dijela i brošura, posjajnica, kuverta, listovnih i trgovačkih

papira, zaručnih i vjenčanih objava, oemrtnica i sve druge u tu struku zasjecajuće radnje. Jamči za tačnu i modarnu izradbu uz posve umjerene cijene.

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Častim se preporučiti p. n. obćinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, braćovštinama, svoju krasnu uređenu

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA

Kod mene se dobit mogu izvrstne, a od mnogih priznate u svim veličinama

— svieće od pravog pčelinjeg voska —

kao i finog crkvenog tamjana.

Prodajem dobra vrcanog — po zdravlje — korisna meda Klg. po K. 1:20.

Kupujem uz dobru cijenu u svim količicama žutog voska.

Svaku i najmanju naručbu p. n. mušterija obavljam najspremnije, kao i uz najpovoljnije uvjete.

S veseleštvajem

VLADIMIR KULIĆ
Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Banka Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:

sa otkazom od 5 dana uz 2¹/₄ %
" 15 " " 3¹/₄ %
" 30 " " 4¹/₄ %

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim.

(šterlinam) uz uložničke Listove:

sa otkazom od 15 dana uz 2¹/₂ %
" 30 " " 3¹/₂ %
" 3 " " 3¹/₂ %

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatnik ulazi u kriepost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1¹/₂ %.

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uložena, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjesnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3¹/₂ %.

Otvara tekuće račune u raznim vrijednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izdriebanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielez, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovici, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), Split, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi York, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predumove na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontrinja (Contrirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibelji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

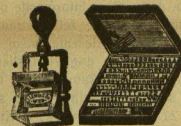
Osjeđuraje vrijednote proti gubitnim žriebanja. Banka Commerciale Triestina.

HRVATI,
sjetite se družbe
sv.
Ćirila i Metoda.

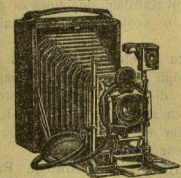
Svaki trgovac koji ne oglašuje svoju robu, ustupa mjesto svojim takmacima, koji oglašuju.

KNJIŽARA I PAPIRNICA IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

Preuzimlje naručbe svakovrstnih pečata od kantschucka i kovine.

Skladište fotografiskih aparata i svih nagrednih potreština.

preporuča svoj veliki izbor liepih

HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCOZKIH

KNJIGA,

romana, slovnica, riečnika, onda pisanih sprava, trgovačkih knjija, uredovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Prima pretplate na sve

hrvatske i strane časopise

uz originalnu cijenu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću.

Velika zalha svakovrstnih

toplomjera, zwieker-naočala

od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama.

VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Skladište najboljih i najjeftinijih šivaćih strojeva „SINGER“ najnovijih sistema.

NE ČITATI

samo već kušati se mora

davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od ljljanova mlieka SAPUN

od BERGMANNA i Druga, Draždjani i Tetschen na/L. od prije poznat imenom BERGMANNOVA SAPUNA

od ljljanova mlieka

da se lice oslobodi od sunšanih pjegica, da zadobije bijeli tein i nježnu boju.

Pretplatno komad po 80 para

u drogariji VINKA VUČIĆA

ŠIBENIK.

